

**Performatief en collectief essayeren
als artistieke onderzoekspraktijk voor kunsteducatoren
E.G.A. Huurdeman**

Introductie

Dit artikel gaat over op essayeren voor kunsteducatoren en bied hiervoor praktische handvaten. Het is bedoeld ter stimulering van artistiek onderzoek voor studenten kunsteducatie. Het artikel richt zich dan ook op docenten en studenten kunsteducatie, en is specifiek behulpzaam voor kunsteducatoren die hun eerste stappen in artistiek onderzoeken willen zetten. Het artikel benaderd het essayistische onderzoeksproces als inherent performatief en potentieel collectief. In het essayeren maakt men gebruik van artistieke, theoretische en persoonlijke kennis perspectieven en kennis fragmenten om deze vervolgens te laten interacteren en te performatief te delen.

Dit artikel is de eerste stap in het onderzoek *Essayeren als Collectieve Performatieve Praktijk*¹. Het doel van onderzoek is middels essayeren verschillende kennisperspectieven performatief bijeen te brengen als een collectieve interactie, ter stimulering van transdisciplinair denken en creëren en draagt bij aan kritische zelfreflectie in artistiek onderzoek.

In dit artikel zal ik refereren naar verschillende lecture performances, in bijzonder naar de serie *On Essaying* (2017-2020) en de eerste versies van de vervolg serie *On essaying as collective performative practice* (2022-heden). Dit zal zijn middels script fragmenten op daarbij passende delen van het artikel, bij de script fragmenten staan tijdstempels en de links naar de video.

Essayeren als artistieke onderzoekspraktijk

Het essay als genre worstelt sinds het ontstaan met zijn definitie (Hesse 1997 p.221; Erickson 2004 p.40). Desondanks wordt deze vorm veelvuldig binnen (kunst- en academisch) onderwijs gebruikt. Echter, wordt het essay zelden gedoceerd in lijn met de originele vorm en bijbehorende vrijheid in (artistieke) vorm, onderwerp en structuur. Door de definitie problematiek ontstaat er vaak onduidelijkheid over de verwachtingen die we scheppen als we studenten vragen een essay te maken. Er zijn dan ook weinig handvaten of beschrijvingen hoe we het essayeren kunnen doceren zoals het bedoeld is. Dit artikel richt zich primair op educatoren die deze vorm praktisch willen inzetten voor artistiek onderzoek binnen kunsteducatie. Als primaire bronnen worden in dit artikel de originele *Essays* van Montaigne gebruikt en de theoretisering van T.W. Adorno *Het Essay als Vorm* (Hullor-Ketor, 1984; Hartle en Lijster, 2015), origineel in het Duits gepubliceerd in 1958.

Het essay bevindt zich historisch gezien in een lastige positie tussen kunst en wetenschap (Hesse 1997, p. 221; Obaldia 1996). Het is niet zuiver kunst en niet zuiver wetenschap, het is *bijna* kunst en *bijna* wetenschap (Lane Kauffmann 1989, p.221; Spellmeyer, 1989). Naast vrijheid in vorm, onderwerp en structuur, is de aanwezigheid van persoonlijke ervaringen en observaties een centraal element. In de kunsten zijn we gewend aan deze vrijheid en gebruik van persoonlijke perspectieven, hier ligt dan ook een duidelijke verwantschap. Deze eigenschappen staan echter in contrast met traditionele wetenschap. Wat het essay verbonden maakt aan wetenschap, is de focus op het onderwerp, het onderzoeksmatige karakter en het gebruik van theoretische bronnen. Dit gebruik wel veel vrijer dan in traditionele wetenschap.

[VIDEO] On essaying (final version, 2020)

07:13 min. Claire the Obaldia writes that the essay only becomes literature when losing its touch with the scientific. She describes the essay as: "literature in potentia" (Obaldia,1996)

07:27 min. The essay is initially described as almost literature and almost philosophy (Lane Kauffmann 1989) However, Adorno states (07:40 min.) that the essay is neither scientific nor artistic.

Het artikel *Essaying art, an Unmethodological Method for Artistic Research* (Huurdeman, 2020) gaat uitgebreid in op de positie tussen kunst en wetenschap en de potentie voor artistiek onderzoek. Wegens deze positie is het

¹ Professional Doctorate onderzoek bij het Lectoraat Artistic Connective Practices onder leiding van Falk Hübner, de andere begeleiders zijn Michelle Teran, Jasper Delbecke en Robin Deacon. Professional Doctorate is een pilot voor praktijk onderzoek in het HBO (derde cyclus), gefinancierd door de hogescholen en SIA. Dit onderzoek vindt plaats in de sector Kunst + Creatief en het traject duurt 4 jaar.

essay namelijk een perfect vehicle voor artistiek onderzoek, niet alleen voor wetenschappers of kunstenaars maar voor ieder die op artistieke wijze een onderwerp wil onderzoeken. De vorm geeft ruimte voor een grote mate van speelsheid, voornamelijk in het combineren van artistieke, persoonlijke en theoretische kennis. In principe mag alles als bron gebruikt worden, ook als de essayist er geen gespecialiseerde kennis van heeft. Alles mag door elkaar heen gebruikt worden, zolang het maar een interactie aangaat met het centrale onderwerp. De lecture performance series *On Essaying* gebruikt verschillende kennis perspectieven en daarbij behorende bronnen om het onderwerp van verschillende kanten te onderzoeken.

[VIDEO] On essaying (final version, 2020)

03:32 min. *His (Montaignes) essays are describes as: 'thoughts in series upon series of thoughts, feelings, desires, actions and reactions' (Screetch, p.xvii).*

03:43 min. *These sequences of long sentences consist of anecdotes, quotes, thoughts, emotions and observations.*

[VIDEO] On essaying as collective performative practice (version 2, 2023)

03:21 min. *In the essay you use fragmented; theory, anecdotes, quotes, thoughts, emotions and observations to investigate a topic at hand.*

03:52 min. *The essay includes a personal, theoretical and artistic perspective when investigating a topic.*

Het essay kan zich toespitsen op vele verschillende onderwerpen. Historisch gezien vindt het essay vorm als geschreven tekst in de *Essays* van Montaigne, een bundel van 107 korte teksten met ver uiteenlopende onderwerpen gepubliceerd in 1580 en 1588, met een postuum editie in 1595.

[VIDEO] On essaying as collective performative practice (version 2, 2023)

03:38 min. *The topics range vastly,*

for instance on anger,

on vanity,

03:44 min. *on friendship ,*

On smells or

On Cicero, Seneca and Plutarch.

Montaigne's publicatie traditie toont dat zijn essays continu onderhevig waren aan verandering, over de jaren heen bleef hij zijn essays herschrijven en het is dan ook nooit tot een eindversie gekomen. De essay bundel waar we nu vooral naar refereren is ofwel de postume versie, ofwel een geannoteerde versie met alle wijzigingen erin meegenomen. De essays waren dus continu in proces, of beter gezegd; het essayistische proces is continu en vind het tussendoor vaste vorm in een publicatie. De publicaties presenteren in die zin een proces dat tijdelijk tot stilstand komt, dit refereert naar het statische karakter van het essay: "het statische karakter van het essay bestaat uit spanningsverhoudingen die als het waren tot stilstand gebracht worden" (Hartle en Lijster, 2015, p.21). Vervolgens geeft dit weer een referentie punt om op te reflecteren en er verder mee aan de slag te gaan. Hierin ligt het onderzoeksmatige karakter van het essay. Zowel in het proces als in de in de vorm van schrijven toont het essay een gedachten- en onderzoeksproces. Samen met de fragmentarische structuur en equivocatie presentatie van materiaal, is het essay in essentie performatief.

[VIDEO] On essaying art (final version, 2020)

02:31 min. *The essay is a*

"performative act of writing" (Hohlendahl, 1997, p.226)

Is a "performance of paradox" (Burgard, 1992, p.175)

Is "performatively demonstrating" (Pourciau, 2007, p.636)

"The essay starts performing its own gestures, presenting its own enigmas, its own images" (Johansen, 2013, p.166)

Als we ons richten op het performatieve proces, dan is het performatief delen een logische vorm keuze. Na een lange traditie als tekstuele vorm in literatuur, hebben het foto- en video essay hun plek in de bijbehorende disciplines zeker gemaakt. Maar tegenwoordig komen er steeds meer artistieke vormen van het essay bij.

[VIDEO] On essaying as collective performative practice (version 1, 2023)

05: 38 min. *Nowadays the essay has taken many forms*

(<https://www.ugent.be/lw/kunstwetenschappen/spam/en/activities/fromthescenicessaytotheessayexhibition>) like the video essay,

05:41 min. *the audio essay,*

05:44 min. *the exhibition essay,*

05:46 min. the essay in theater, dance and performance
05:49 min. the story telling essay,
and recently also the lecture performance essay 05:54 min.

Omdat het essay niet vorm-vast is, geeft het ruimte om verschillende artistieke (of combinaties van) vormen te gebruiken. Hierdoor is de term *essayeren* als werkvorm bruikbaar in relatie tot performativiteit van de vorm, dan het essay als vaste vorm (Hurdeman, 2020, p.34-35). In zowel de performativiteit van het proces als het delen (publiek maken), zit een duidelijke vorm bewustzijn, het artistieke bewustzijn. Hierbij geeft performativiteit ruimte voor meerdere artistieke disciplines en voor de transdisciplinaire potentie van *essayeren* (Hurdeman, 2020, p.35). Dit kan een andere interpretatie geven aan de vorm van het essay zoals Adorno het omschrijft: "The consciousness of the non-identity between presentation and presented material forces the form to make unlimited efforts. (Hullor Kentor, 1984, p.165). De non-identiteit is de potentiële transdisciplinariteit van het *essayeren*. Het is dus belangrijk om de presentatie niet als identiteit of discipline te zien, maar via de vorm het onderwerp te onderzoeken.

Door de vrijheid in onderwerp en artistieke vorm is het essay uiterst geschikt voor kunsteducatie, omdat het ruimte biedt voor individuele invulling, met name bij een studentengroep die uit verschillende contexten en disciplines komt. Zoals eerder gezegd, zijn er echter weinig concrete werkvormen voor het toepassen van dit essayistische onderzoeksproces. Het volgende gedeelte legt de basis voor een praktische toepassing hiervan.

Performatief *essayeren* van kennis perspectieven en kennis fragmenten

De eerste stap is het beschrijven van het essayistisch onderzoeksproces. Dit kan gepraktiseerd worden door het gebruik van 'kennis perspectieven' welke een performatieve interactie met elkaar aan kunnen gaan tijdens het *essayeren* van een onderwerp. Deze perspectieven liggen in eerste instantie bij de essayist zelf. De 'perspectieven' refereren naar de verschillende specialisaties en persoonlijke ervaringen van de essayist, waar vanuit deze naar het gekozen onderwerp kijkt. Hierdoor worden verschillende facetten van het onderwerp belicht. Het doel is niet om een kloppend geheel te vormen maar de verzameling gefragmenteerde facetten een performatieve interactie met elkaar aan te laten gaan. De 'kennis fragmenten' refereren naar kennis delen die je uit verschillende type bronnen haalt, bij elk perspectief horen verschillende type bronnen. In dit gedeelte wordt beschreven hoe kunsteducatoren de perspectieven en fragmenten kunnen inventariseren en performatief kunnen inzetten.

Kennis perspectieven

Het staat op mijn visitekaartje; Emily Hurdeman: kunstenaar, onderzoeker, educator. Dit zijn directe afgeleide van mijn opleidingen, de opleidingen die ik heb genoten en de beroepen die ik uitvoer. Het zijn drie perspectieven waar ik gespecialiseerde kennis in heb opgedaan. In de master kunsteducatie op Fontys Academy of the Arts, waar ik les geef als docent artistieke onderzoeksvaardigheden, zijn er studenten met een educatieve achtergrond en met een artistieke achtergrond ofwel opleiding en beroepspraktijk. Wat ik in het klaslokaal ervaar, zijn de aannames die blijven kleven aan de dominante rol; kunstenaars voelen zich minder educator en kunnen zelfs een lichte weerstand hebben om zich educator te noemen, de educatoren voelen zich minder kunstenaar en voelen geen legitimiteit om zicht zo te noemen. Maar allen zijn, of worden ze kunst-educator, dat is dus al een combinatie van twee perspectieven.

[VIDEO] On artistic research (version 1, 2020)
As an artist I make art works
As a researcher I write academic articles
As an educator I stimulate combining these two modes; "the artistic and the research mode" (Klein, 2018).

In het artikel *The mode is the method* (2018) beschrijft Julian Klein de verschillende modi die we gebruiken in artistiek onderzoek, hij noemt deze verschillende *modes of perception*. Dat verhoudt zich goed tot de perspectieven in het essayistische onderzoeksproces. Als we ons richten op deze verschillende perspectieven, dan geeft het de ruimte om te wisselen van perspectief, hierdoor kunnen verschillende rollen gelijktijdig naast elkaar bestaan. Naast de wisselende perspectieven zijn ze ook in wisselende mate aanwezig. Deze 'wisselende mate' is essentieel, je kijkt vanuit deze kennisperspectieven en je kunt deze op elk moment meer of minder inzetten.

[VIDEO] On essaying as collective performative practice (version 2, 2023)
The written work and the artistic work are both outputs; end results.

In the process of researching I am all these things together,

*00:55 min. I'd say on average
I'm about 55% artist,
25% researcher and
20% educator, there is
3% car mechanic in me and
2% sommelier.*

*01:08 min. Although yesterday I felt about
35% educator
and next Friday I'll feel 80% car mechanic.*

These modes are always and constantly in flux with each other, like they are probably for you.

Are you a performer or a musician? A theatre maker or policy maker? A craftsperson or hobby knitter? A poet or a manager? A kindergarden teacher or magician?

Door via verschillende perspectieven in wisselende percentages je onderwerp te belichten, kun je spelen met de perspectieven per moment en geeft het een vrijheid en eigenaarschap en de mogelijkheid kleinere rollen meer ruimte te geven. De 'flux' is de performativiteit van de rollen. De docent kan er bijvoorbeeld voor kiezen de 6% tekenaar morgen 80% de ruimte te geven. Dit is essentieel om voorbij te gaan aan de specialisatie waarvoor je bent opgeleid en de ruimte te geven om de verschillende perspectieven te laten interacteren met het onderwerp dat je essayeert. Hierdoor kan er tevens speelsheid en vrijheid ontstaan om voorbij te gaan aan de perspectieven waar je comfortabel mee bent. Hierdoor kunnen er ook nieuwe perspectieven uitgeprobeerd worden, zoals bijvoorbeeld een maatschappelijk perspectief, een economisch perspectief of een non-human perspectief (Hurdeman, 2020, p.38). Zoals eerder genoemd is de essentiële verbindende factor het persoonlijke perspectief in essayeren, bijvoorbeeld persoonlijke ervaringen of familie achtergrond, of vanuit de rol als ouder.

[VIDEO] On essaying as collective performative practice
But these roles have one thing in common; the same person.

*01:17 min. I am part my grand aunt
01:19 min. part my grand mother
01:22 min. part adopted Pitbull mom
01:24 min. part high school drop out*

Door deze hele persoonlijke kennis naast de theoretische kennis te leggen kunnen ze interactie aangaan of een interactie bloot leggen. Het biedt ook ruimte voor anderen, zonder gespecialiseerde kennis, te begrijpen hoe je tegen het onderwerp aankijkt. Het persoonlijke perspectief heeft een sterke verbindende factor op grotere schaal dan het artistieke en theoretische perspectief. Enerzijds is het belangrijk om bewust te zijn van deze persoonlijke achtergrond en ervaringen en de eventuele invloeden hiervan op je onderwerp. Anderzijds is het belangrijk deze juist te isoleren om jezelf te professionaliseren en professioneel te handelen. Middels deze werkvorm kun je de perspectieven zowel isoleren als laten interacteren, en vooral ook (kritisch) bevragen. Het zijn allemaal manieren om anders tegen het onderwerp aan te kijken waardoor je perspectief erop complexer wordt. Het doel is om vanuit een breed spectrum aan perspectieven je onderwerp te belichten, een spectrum die nooit volledig te inventariseren is en altijd een moment opname reflecteert. Of zoals Adorno het omschrijft: "het construeert de verstrengeling van begrippen op de wijze waarin ze in het onderwerp zelf verstrengeld zijn" (Hartle en Lijster, 2015, p.122). Dit is een paradox die essentieel is, het is géén deconstructie, maar een uiteenzetting van perspectieven die mogelijk een interactie met elkaar hebben en/of aangaan. en "Het deduceert niet uit een principe, nog noch trekt het conclusies uit coherente individuele observaties" (Hartle en Lijster, 2015, p.121).

[VIDEO] On collective performative essaying (version 2, 2023)
Combining very personal and autobiography fragments with intellectual insight 03:38 min.

Kennisfragmenten

Nadat de verschillende perspectieven zijn geïnventariseerd, volgt een tweede stap; het inventariseren van de verschillende typen kennis die bij de perspectieven horen, of beter gezegd; de bronnen waar je kennis uit haalt. Bronnen zijn in essentie passief, ze worden pas geactiveerd als je (delen) eruit selecteert en in relatie tot elkaar

Maar hoe doe je dit in de praktijk? De studenten maken een visuele inventarisatie, deze mag fysiek (bijvoorbeeld op een muur) of digitaal (bijvoorbeeld in de Research Catalogue²), belangrijk is dat de elementen kunnen blijven verschuiven. Studenten bepalen zelf welke vorm het beste past bij hun onderwerp, sommigen maken bijvoorbeeld een kaart en anderen een mind map. Het te essayeren onderwerp staat centraal; daaromheen de kennisperspectieven, de kernwoorden (en synoniemen), en de bijbehorende kennisfragmenten. De studenten wordt gevaagd verschillende typen media te gebruiken (o.a.: foto's, audio, video, tekst, PDF et cetera) en verschillende type bronnen (o.a.: academische artikelen, kranten, tijdschriften, social media, herinneringen, dromen et cetera). Dichterbij je onderwerp en/of kernwoord is relevant en verder weg minder relevant, of iets waar je het niet me eens bent. Ook is het toevoegen van contrasterende bronnen essentieel voor het kritisch karakter van het essayeren. Er kunnen continu elementen veranderen van plaats en toegevoegd worden. Hierdoor kan de student ruimte creëren om theorie, kunst en persoonlijke kennis met elkaar te verbinden en ruimte te geven.

Essaying as collective performative practice

other forms or essay

- Visual essay
- Sound essay
- Exhibition essay
- Polyphonic essay
- Curatorial essay
- Theoretical essay
- Scenographic essay

From the scene essay to the essay-exhibition

Jasper Debever

Hito Steyerl

Literature

- G. Luridan, Soul and Form
- S. Poirichau
- H. Hagen, Thinking as a Gesture
- A. Johanson
- G. Good (1993) Observing the Self
- Chris Watson, F for Fake

Performance art

video essay

Trip Willy

philosophy

Trip Lijer

Montaigne

On essaying Art

Hundertman (2003)

Adams (1958)

lecture performance

Ruth Deacon (2014)

C. de Chazotte, The Ecstasitic Shift

J. D'Aguiar, Lost Origins of the Essay

Zuñitau

L.O. Ericson, Method

Essay

Artistic Research

A. Haarmann

SAR (Society for Artistic Research)

JAR (Journal for Artistic Research)

M. Schwab

ELIA (research project: advancing artistic research supervision)

Borgstätt

RESEARCH

University/academic method

Adams negative dialectics, Frankfurter Schule

Apertures: On the contemporary (2009)

performance philosophy

H. Borgstätt

Falk Hubner

methods

Gasthe, The experiment as mediator of Subject and Object

M. Schwab, Experimental Systems

P. Feyeraend (1975) Against Method

Philosophy of science

Research community

Cold Chivalry

Jens Haggis Art-C club Amsterdam

NICA's AFRO Group

Bibliofreak Neudien Expedition über outside

research community

NDR's Gefährliche Töchter

Vuk up nights

Education

corporate

Trip Lenzbach

Er zijn twee manieren waarop de kennis perspectieven bijbehorende kennis fragmenten performatief worden, in eerste instantie tijdens de inventarisatie door verschuiving in relatie tot elkaar en tot het onderwerp. In

² De Research Catalogue is een internationale database van de Society of Artistic Research, voor deze visualisatie is de 'graphical editor' de beste optie.

tweede instantie wanneer deze in een performatieve vorm gedeeld wordt met een publiek. De eerste is performativiteit van de kennis perspectieven en fragmenten in relatie tot elkaar en tot het onderwerp, en de tweede performativiteit is in relatie tot de essayist en het publiek.

De eerste performativiteit gebeurt tijdens de inventarisatie door verschuiving van elementen, er ontstaat nabijheid en afstand, clusters en isolatie, het onderwerp valt uiteen in de verschillende perspectieven die ermee verstrengeld zijn. Alle elementen staan in relatie tot je onderwerp met als doel interacties te ontdekken, nieuwe inzichten op te doen en aannames af te breken. Een mooi verwantschap is de *Mnemosyne Atlas* (1924-1929) van Aby Warburg. Hij gebruikte grote panelen met elk een centraal (kunsthistorisch) thema, waarop hij meerdere materialen (beeld fragmenten, foto's, fragmenten uit krant en tijdschrift artikelen) in relatie tot elkaar plaatsten. Het was een continu proces van arrangeren van de materialen die door hun nabijheid een interactie met elkaar nieuwe inzichten met zich meebrachten in relatie tot het centrale thema (<https://warburg.library.cornell.edu/about>).

[VIDEO] On an unmethodological method (version 1, 2022)

06:73 *Abby Warburg didn't just use pen and paper to think,*

He used materials; shifting images around, in different combinations and relations, finding different meanings and interpretations

Perhaps this was performative essaying.

Omdat de inventarisatie constant in ontwikkeling is adviseer ik studenten tussendoor foto's of screenshots te maken, dit zijn de momenten waarop het proces tijdelijk bevroren wordt. Het tijdelijk statisch maken van de relaties (verhoudingen) creëert referentiepunten om vervolgens weer op te reflecteren.

De tweede performativiteit zit het delen van het essayistische proces. Voor een performatieve communicatievorm is de kunsteducator een logisch persoon. Als docent is je eigen aanwezigheid in de praktijk over het algemeen cruciaal en derhalve potentieel performatief. Wederom is het delen een moment waarop het essayistische onderzoeksproces tijdelijk statisch wordt (net als de foto of screenshot), je maakt de interacties op dat moment inzichtelijk en deelbaar waardoor erop gereflecteerd kan worden voor een volgende iteratie. Dit is een continu proces, je creëert een reeks van interacties en interpretaties. Hierbij is het essentieel om het als versies te zien en niet als eind vormen. De concentratie op presentatie van materiaal maakt het essayeren artistiek, zoals Adorno het omschrijft: "the aesthetic quality of the essay in its concentration on presentation as well" (Hullot-Kentor, 1984, p. 166). Er kan geïmproviseerd en geëxperimenteerd worden. De performativiteit geeft ruimte voor vele type bronnen en kennis aan elkaar te verbinden bijvoorbeeld door objecten te gebruiken, dans of film te vertonen, maar ook het citeren van teksten. Het is het activeren van de kennisfragmenten in relatie tot elkaar in een performatieve (en dus artistieke) wijze met een publiek. De concentratie op presentatie van materiaal maakt het essayeren artistiek, zoals Adorno het omschrijft: "the aesthetic quality of the essay in its concentration on presentation as well" (Hullot-Kentor, 1984, p. 166).

Het doel is om een vrijheid in vorm te behouden en tegelijk gestructureerd verschillende perspectieven en kennis te laten interacteren met je onderwerp waardoor nieuwe inzichten kunnen ontstaan. Het doel van het performatief delen is artistiek vorm te vinden delen, hierdoor kunnen nieuwe artistieke vormen ontstaan en ontwikkeld kunnen worden. In de Master Kunsteducatie vragen we aan het einde van hun onderzoek een performatieve output; een demonstratie waarin je je onderzoek output communiceert. Dit kan een theater performance zijn of een workshop, of een spel of een boek. Het performatief essayeren kan helpen om artistieke vormen te ontdekken en uit te werken.

De presentatie vorm die ikzelf heb gevonden zijn lecture performances, hierin maak ik gebruik van meerdere beeldschermen om verschillende kennis fragmenten te tonen. In het script dat ik oplees, laat ik de fragmenten met elkaar interacteren in relatie tot het onderwerp. De serie 'On essaying art' heb ik middels meerdere iteraties met verschillend publiek gedeeld, naar aanleiding van elke presentatie veranderde ik de lecture performance en incorporeerde reflecties van toeschouwers. In de verschillende contexten kreeg ik verschillende feedback: in de context van artistiek onderzoek (version 1, 2018), kunsteducatieve context (version 2, 2018), de context van vrienden en familie (version 5, 2019) en in de context van wetenschappelijk onderzoek (final version, 2020). Maar het publiek voelde nog steeds te veel als toeschouwers, de potentiële kennis van het publiek werd niet geactiveerd, de interactie was minimaal. Hiervandaan kwam mijn ambitie om deze performatieve ruimte een collectieve ruimte voor essayeren te maken.

Collectief essayeren; van solo praktijk naar collectieve praktijk

In het voorafgaande gedeelte is de basis voor performatief essayeren praktisch bruikbaar gemaakt voor studenten kunsteducatie, potentieel kan dit natuurlijk door ieder essayist en docent gebruikt worden. Maar voor de volgende stap is een groep kunsteducatie studenten specifiek geschikt. Tot nu toe is het essayeren voornamelijk een solo praktijk. Het is de essayist en diens perspectief op het onderwerp dat centraal staat, maar bij performatief delen voor een publiek kunnen juist de perspectieven van de aanwezigen ook gebruikt worden. Als we het performatief essayeren samen brengen met het iteratief essayeren in serie, ontstaat de mogelijkheid de kennis perspectieven van het publiek direct te laten interacteren met je onderwerp. Op de momenten dat een iteratie voor een publiek gedeeld wordt, kunnen we reacties vanuit het publiek meenemen in een volgende iteratie. Hierdoor ga je een collectieve interactie aan, je publiek worden je peers, dit maakt het een potentieel collectief leerproces. De studenten in de leergemeenschap hebben vele verschillende professionele praktijken zoals onder andere; CKV docent, museum begeleider, muziek- of schilder docent, maatschappelijk werker. Alle studenten hebben verschillende achtergronden en leeftijden. Door de verschillende aanwezige kennis perspectieven is deze leergemeenschap perfect voor collectief essayeren. Uiteraard moeten we hierbij opmerken dat we nog steeds met personen uit een educatieve context zitten. Idealier zou je deze context uit willen breiden, dat is dan ook de ambitie in het verdere onderzoek.

De kracht van de verschillende perspectieven zit hem in het verschil in bronnen, potentiële frictie, miscommunicatie, ander jargon, juist door deze op te zoeken kun je je eigen onderwerp werkelijk een interactie met andere perspectieven aan laten gaan en mogelijk de ruimte geven om zelf van positie te veranderen of iets anders uit te proberen.

[VIDEO] On collective performative essaying (version 2, 2023)

04:26 min. The essayist looks for cracks, fractures, friction, critique, not for a uniform conclusion, but to think through the conflicts, paradoxes and problematics. It stays with the trouble not looking for a synthesis or unity, but thinks through the brittle reality

It wants to break with the dominant paradigm, consensus and teachings

Het performatief essayeren is een manier voor de kunsteducator om verschillende kennisperspectieven toe te laten op het te onderzoeken onderwerp, hierdoor ontstaat er ruimte om de verschillende perspectieven te ontwikkelen en uit te proberen. Door het performatief essayeren kan de kunsteducator experimenteren met de artistieke communicatie vorm. Door een collectieve interactie aan te gaan met de aanwezigen, ontstaat er ruimte om andere perspectieven en kennis te laten interacteren met je onderwerp. Dit is een praktische eerste stap richting essayeren als collectieve en performatieve praktijk.

In vervolg onderzoek zal gericht worden op belangrijke inhoudelijke kwaliteiten van het essayeren, zoals bijvoorbeeld het verwerpen van conclusies, het gebruik van paradoxen, de aanwezigheid van equivocatie en ambiguïteit. Ook zal er gefocust worden op het enorm (zelf)reflectief en kritisch potentieel van het essayeren, specifiek in relatie tot actuele maatschappelijke thema's. In vervolgonderzoek ook diepgraven ingaan op de huidige positie en het gebruik van het essay als vorm binnen educatie, dit wordt onderdeel van een symposium reeks en publicatie in samenwerking met NICA en Thijs Witty (Leiden Universiteit).

Emily Huurdeman
Fontys Academy of the Art, Tilburg, NL
PD candidate, Lectorate Artistic Connective Practices
Docent artistieke onderzoeksvaardigheden, Master Kunst educatie
e.huurdeman@fontys.nl

Bibliografie

- Adorno, T. (1958), *Noten zur Literatur I; Der Essay als Form*, Frankfurt am Main: Suhrkamp. (1984), 'The essay as form', *New German Critique* (trans. from German by B. Hullot-Kentor and F. Will), 32, pp. 151–71
- Burgard, P.J. (1992), 'Adorno, Goethe, and the politics of the essay', *Deutsche Vierteljahrsschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte*, 66:1, pp. 183–187.
- Erickson, L. (2004), *Metafact: Essayistic Science in Eighteenth-Century France*, Chapel Hill, NC: Chapel Hill Press
- Hartle, J. and Lijster, T. (2015), *De Kunst van Kritiek. Adorno in Context*, Amsterdam: Octavo

Publicaties.

- Hesse, D. (1997), 'The British essay', in T. Chevalier (ed.), *Encyclopedia of the Essay*, Chicago, IL: Fitzroy Dearborn Publishers, pp. 220–38.
- Hohendahl, P. U. (1997), 'The scholar, the intellectual, and the essay: Weber, Lukacs, Adorno, and postwar Germany', *The German Quarterly*, volume 70, number 3, pp. 217–32.
- Huurdeman, E.G.A. (2020) 'Essaying art: An unmethodological method for artistic research', *Empedocles: European Journal for the Philosophy of Communication*, Volume 11, Number 1, pp. 25–42(18)
- Lane Kauffmann, R. (1988), 'The skewed path: Essaying as un-methodical Method', *Diogenes*, 36:143, pp. 66–92.
- Johansson, A. (2013), 'The necessity over-interpretation: Adorno, the essay, and the gesture of aesthetic experience', *The Central European Journal of Aesthetics*, 2, pp. 149–68.
- Klein, J. (2011), 'The Mode is the Method Or How Research Can Become Artistic', Daniela Jobertová (Ed.), *Artistic Research – Is There Some Method?*, Academy of Performing Arts, Prague 2018
- Montaigne, M. (1603), 'The essays of Montaigne' (trans. J. Florio), *The World's Classics* (1987s), Montaigne, *The Complete Essays*, London: Penguin Books.
- Obaldia, C. (1996), *The Essayistic Spirit*, Oxford: Clarendon Press.
- Pourciau, S. (2007), 'Ambiguity intervenes: Strategies of equivocation in Adorno's Der Essay als Form', *Modern Language Notes*, volume 122, number 3, pp. 623–646.
- Spellmeyer, K. (1989). A Common Ground: The Essay in the Academy. *College English*, 51(3), pp. 262–276.